

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема:
„Проекции на домашното насилие и политики за защита на жертвите в Република Косово“

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“
по професионално направление 3.4.Социални дейности,
докторант: Адиле Шачири
Научен ръководител: доц. д-р Мая Чолакова

Рецензент: проф. д-р Васка Станчева-Попкостадинова

Представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № 2673 от 07.11.2024 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ съм определена за член на научното жури по процедура за защита на дисертационен труд на тема *„Проекции на домашното насилие и политики за защита на жертвите в Република Косово“* за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по ПН 3.4. Социални дейности с автор Адиле Шачири.

Адиле Шачири е зачислена на 16/07/2019 г. в свободна форма на докторантура към катедра „Медико-социални науки“, факултет „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“, ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Положила е успешно докторантските изпити и е изпълнила заложените в индивидуалния учебен план дейности.

Материалите за участие в процедурата по защита на дисертационния труд (дисертационен труд на английски език, автореферат – на български език, декларация за автентичност и 5 публикации по темата на дисертационният труд) са представени в съответствие с нормативните изисквания .

Адиле Шачири има бакалавърска степен по социална работа от Университета в Тирана (1998-2002), магистърска степен по политически науки (2009-2014), следдипломна специализация по социална администрация (2005-2006).

Докторантът има 22 годишен професионален опит в областта на социалната работа. Професионалната ѝ кариера стартира в Центъра по социална работа в Прищина през 2002 г., където отговаря за социалните услуги, след което от 2003 до 2019 г. заема длъжността „старши служител“ в Министерството на труда и социалните грижи на Прищина с пряк ангажимент в инициирането, изготвянето и мониторинга на социални политики за защита на жертвите на трафик, сексуални престъпления и домашно насилие. От 2019 г. е началник отдел „Социални услуги“ в Министерството на правосъдието на

Република Косово. Работата ѝ е свързана с изготвяне и осигуряване прилагането на законодателството в областта на социалните услуги, в съответствие със стандартите на ЕС и координация на дейностите със съответните институции; мониторинг на работата на социалните служби към Центъра за социална работа в Република Косово; развитие на партньорства с неправителствени организации в сферата на социалните услуги; предлагане и разработване на програми за повишаване на професионалните умения на служителите в социалните услуги

Адиле Шачири владее английски и италиански езици.

1. Актуалност на проблема

Дисертационният труд е посветен на актуален за социалната практика проблем, какъвто е домашното насилие и политиките за защита на жертвите в Република Косово. Изборът на темата не е самоцел, а се мотивира и базира на експертизата и богатия професионалния опит на докторанта в проучваната област.

2. Характеристика и анализ на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем от 158 страници (139 стр. основен текст) и включва: въведение, три глави, заключение и препоръки, приноси, списъци на таблици и фигури, публикации по дисертационния труд, библиография и две приложения.

По формални показатели трудът отговаря на изискванията за този тип научна разработка.

Във въведението се изтъква значимостта и релевантността на изследвания проблем, както и мотивацията за избор на темата.

В глава първа, озаглавена „Теоретична рамка“ е направен концептуален преглед на домашното насилие, последиците от преживяно насилие, международни и национални правни регламенти. Представени са механизми и процедури при работа с жертвите на домашно насилие в Косово, както и институционалната рамка.

Докторантът обобщава факторите, допринасящи за разпространението на случаите на домашно насилие в Косово на макро и микрониво.

Литературният обзор завършва с логично обобщение на представените данни и обосновка за замисъла на дисертационния труд.

В глава втора е описана методологията и инструментариума на проучването. Формулирани са целта задачите, хипотезата и 2 изследователски въпроса.

За целта на проучването са използвани количествени и качествени методи.

Разработен е въпросник, съдържащ 21 отворени и затворени въпроси, разпространен онлайн до 200 селектирани социални работници, пряко ангажирани с работа по случаи на домашно насилие (22% от регистрираните специалисти в Косово).

За участие във фокус групата са селектирани 9 експерта, ангажирани с разработване на политики в проучваната област на национално и регионално ниво.

Описани са критериите за включване на участниците в анкетното проучване и фокус групите.

Приложени са корелационен и регресионен анализ за обработка на количествените данни, а за анализа на резултатите от дискусията във фокус-група е използван тематичен анализ.

Представени са организацията на проучването и етичните аспекти, като са формулирани и ограниченията при реализиране на изследването.

В глава трета са представени резултатите и основните изводи.

Резултатите от анкетното проучване сред социалите работници показват, че в косовските семейства най-разпространени са психологическото и физическото насилие, като извършители са предимно мъже. Това се подкрепя и с данните от дискусията във фокус-групата.

При ранжиране на причините за домашно насилие, посочени от социалните работници, като най-важни се представят бедност, икономически проблеми, употребата на психоактивни вещества, „липсата на търпение във взаимоотношенията“ и развод. Изтъква се и значението на нестабилната политическа ситуация, потенцираща разпространението на по-горе посочените проблеми.

Проучени са и практиките за оказване подкрепа на жертвите на насилие и свързаните с това потребности на социалните работници. Като най-критични се посочват работата с родителите-насилници, психологическата работа с децата-жертви на насилие и осигуряването на защитата им.

Установена е необходимост от подобряване на „управлението на случай“ при жертви на домашно насилие. Комуникацията и сътрудничеството с различни участници в справянето с домашното насилие са идентифицирани като области, които изискват подобрене.

Акцентира се на необходимостта от повишаване на професионалния капацитет на доставчиците на социални услуги при работа със случаи на домашно насилие.

Резултатите от проучването показват, че „социалните политики, чрез семейните и социални услуги са допринесли за изваждане на явлението от рамките на семейния личен живот и третирането му като институционален о професионален проблем“ , за който трябва да се прилагат съответни интервенции.

Въз основа на резултатите от проучването са предложени препоръки за практиката.

Резултатите са онагледени с 16 таблици и 34 фигури.

Дисертационният труд е добре замислено и анализирано изследване, резултатите от което биха допринесли за обогатяване на социалната практика в една важна област, каквато е работата с жертвите на домашно насилие и превенцията му на различни нива.

Основните изводи, базирани на литературния обзор и резултатите от проучването са формулирани ясно и в съответствие с поставените цел и задачи. Представените резултати доказват хипотезата на изследването.

Направените препоръки логично следват основните изводи и визират възможните приложни области. Те отразяват както научното виждане, така и солидния професионален опит на докторанта в областта на домашното насилие

3. Приноси

Докторантът е извел 6 приноса, разпределени в 2 групи: теоретични (3) и практически (3).

Бих искала да акцентирам на основните приноси на дисертационния труд:

- Проведено е първото по рода си проучване на домашното насилие в Косово в контекста на социо-културни особености, налични политики и прилагани интервенции.
- Изведена е значимостта на „проактивния и информиран подход“ за превенция и интервенции при случаи на домашно насилие.
- Очертани са области за бъдещи проучвания по отношение на домашното насилие.
- Резултатите от проучването ще допринесат и за развитието на политиките за превенция и интервенции при жертвите на насилие, както и за оптимизиране работата на социалните структури.
- Резултатите от теоретичния анализ и емпиричното проучване могат да послужат при разработване и планиране на обучителни модули за продължаваща квалификация на специалисти от помагашите професии и правоприлагането и право.

4. Автореферат

Авторефератът е в обем от 67 страници, съответства по съдържание на дисертационния труд и отговаря на изискванията.

5. Публикации по темата на дисертационния труд

Представени са пет публикации по темата на дисертационния труд, от които 2 са самостоятелни, в 2 – докторантът е първи автор, а в 1-четвърти автор.

Публикационната активност е в съответствие с нормативните изисквания за допускане до защита.

6. Критични бележки и препоръки

Направените критични бележки и препоръки в рецензията от вътрешната защита са зачетени в значителна степен.

Препоръчвам на Адиле Шачири да продължи проучванията си в областта на домашното насилие и ги разшири в крос-културен аспект, както и да разработи и инициира обучителен курс за специалисти от помагащите професии, правоприлагането и правоохранителната система.

7. Заключение

Дисертационният труд на Адиле Шачири показва нейните задълбочени познания в областта на социалната работа; умения да систематизира и анализира научна литература и да аргументира собствена позиция; да организира и провежда емпирично изследване; да анализира получените резултати; да обобщава и прецизира изводи и да извежда препоръки. За това допринася и нейния богати професионален опит в разработване на политики и практики в областта на домашното насилие в Косово.

Дисертационният труд отговаря на задължителните изисквания, количествени и качествени показатели за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в РБългария, Правилника за приложение на закона за развитие на академичния състав и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград.

Гореизложеното ми дава основание да препоръчам на членовете на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Адиле Шачири в професионално направление 3.4 Социални дейности, област на висше образование 3. Социални стопански и правни науки.

8.12.2024 г.

гр. Благоевград

Рецензент:

проф. д-р Васка Станчева-Попкостадинова

R E V I E W

of a dissertation on:

„Projections of domestic violence and policies for protection of the victims in the Republic of Kosovo” for the award of the educational and scientific degree of Doctor in the professional field 3.4 Social Activities

PhD student: Adile Shaqiri

Scientific supervisor: Assoc. Prof. Maya Tcholakova

Reviewer: Prof. Vaska Stancheva-Popkostadinova, PhD

1. Presentation of the procedure and the PhD student

By Order No. 2673 of 07.11.2024 of the Rector of the Neophyt Rilski University, I have been appointed as a member of the scientific jury in the procedure for the defense of a dissertation on the topic "Projections of domestic violence and policies for the protection of victims in the Republic of Kosovo" for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor" professional field 3.4. Social activities with author Adile Shachiri.

Adile Shachiri was enrolled on 16/07/2019 in the free form of doctoral study at the Department of Medical and Social Sciences, Faculty of Public Health, Health Care and Sports, Neofit Rilski University. She successfully passed the doctoral exams and completed the activities set out in the individual study plan.

The materials for participation in the dissertation defense procedure (dissertation in English, abstract - in Bulgarian, declaration of authenticity and 5 publications on the topic of the dissertation) have been prepared and presented in accordance with the regulatory requirements.

Adile Shachiri holds a BA in Social Work from the University of Tirana (1998-2002), a MA in Political Science (2009-2014), a postgraduate specialization in Social Administration (2005-2006).

The doctoral student has 22 years of professional experience in the field of social work. She started working at the Center for Social Work in Pristina in 2002, where he was responsible for social services, then from 2003 to 2019. holds the position of "senior official" in the Ministry of Labor and Social Welfare of Pristina with direct involvement in the initiation,

preparation and monitoring of social policies for the protection of victims of trafficking, sexual crimes and domestic violence.

From 2019 is the head of the Social Services Department in the Ministry of Justice of Kosovo. Her work is related to drafting and ensuring the implementation of legislation in the field of social services in accordance with EU standards and coordination of activities with relevant institutions; monitoring of the work of social services at the Center for Social Work in the Republic of Kosovo; development of partnerships with non-governmental organizations in the field of social services; offering and developing programs to increase the professional skills of employees in social services.

Adile Shachiri speaks English and Italian.

2. Relevance of the problem

The dissertation work is dedicated to a current problem for social practice, such as domestic violence and victim protection policies in the Republic of Kosovo. The choice of the topic is not an end in itself, but is motivated and based on the expertise and rich professional experience of the doctoral student in the studied field.

3. Characteristics and analysis of the thesis

The dissertation is 158 pages long (139 pages of main text) and includes: introduction, three chapters, conclusion and recommendations, contributions, lists of tables and figures, publications on the dissertation, bibliography and two appendices.

Formally, the thesis meets the requirements for this type of scientific development.

The introduction highlights the importance and relevance of the researched problem, as well as the motivation for choosing the topic.

In chapter one, entitled "Theoretical framework", a conceptual overview of domestic violence, the consequences of experienced violence, international and national legal regulations is made. Mechanisms and procedures for working with victims of domestic violence in Kosovo are presented, as well as the institutional framework.

The PhD student summarizes the factors contributing to the prevalence of domestic violence in Kosovo at the macro and micro levels.

Chapter one ends with a logical summary of the presented data and a rationale for the design of the dissertation work.

Chapter two describes the methodology and tools of the study. The goal, the tasks, the hypothesis and 2 research questions are formulated.

Quantitative and qualitative methods were used for the purpose of the study.

A questionnaire was developed, containing 21 open and closed questions, distributed online to 200 selected social workers directly involved in working on cases of domestic violence (22% of registered specialists in Kosovo).

For participation in the focus group, 9 experts engaged in policy development in the studied area at the national and regional level were selected.

The criteria for including participants in the survey and focus groups are described.

Correlation and regression analysis were applied to process the quantitative data, and thematic analysis was used to analyze the results of the focus group discussion. Представени са организацията на проучването и етичните аспекти, като са формулирани и ограниченията при реализиране на изследването.

Chapter three presents the results and main conclusions.

The results of the survey among social workers show that psychological and physical violence are the most common in Kosovo families, and the perpetrators are mostly men. This is also supported by the data from the focus group discussion.

When ranking the causes of domestic violence indicated by social workers, the most important are poverty, economic problems, the use of psychoactive substances, "lack of patience in relationships" and divorce. The importance of the unstable political situation potentiating the spread of the above-mentioned problems is also highlighted.

Practices for providing support to victims of violence and the related needs of social workers have also been studied.

Work with violent parents, psychological work with child victims of violence and ensuring their protection are indicated as the most critical.

A need to improve 'case management' for victims of domestic violence has been identified. Communication and collaboration with different actors in dealing with domestic violence have been identified as areas requiring improvement.

Emphasis is placed on the need to increase the professional capacity of social service providers in dealing with cases of domestic violence.

The results of the study show that "social policies, through family and social services, have contributed to removing the phenomenon from the framework of family private life and treating it as an institutional or professional problem", for which appropriate interventions should be applied.

Based on the results of the study, recommendations for practice are proposed.

The results are illustrated with 16 tables and 34 figures.

The dissertation work is a well-conceived and analyzed study, the results of which would contribute to the enrichment of social practice in an important area, such as working with victims of domestic violence and its prevention at various levels.

The main conclusions based on the literature review and the results of the study are formulated clearly and in accordance with the set goals and objectives. The presented results prove the research hypothesis.

The recommendations made logically follow the main conclusions and aim at the possible areas of application. They reflect both the scientific view and the solid professional experience of the PhD student in the field of domestic violence

4. Contributions

The PhD student made 6 contributions, divided into 2 groups: theoretical (3) and practical (3). I would like to highlight the main contributions of the dissertation work:

- A first-of-its-kind study of domestic violence in Kosovo was conducted in the context of socio-cultural characteristics, available policies and implemented interventions.
- The significance of the "proactive and informed approach" for prevention and interventions in cases of domestic violence is brought out.
- Areas for future research regarding domestic violence are outlined.
- The results of the study will also contribute to the development of prevention and intervention policies for victims of violence, as well as to optimizing the work of social structures.
- The results of the theoretical analysis and the empirical study can serve in the development and planning of training modules for the continuing qualification of professionals from the helping professions, law enforcement and the law enforcement system.

5. Abstract

The abstract is 67 pages long, corresponds in content to the dissertation work and meets the relevant requirements.

6. Publications on the topic of the dissertation work

Five publications on the subject of the dissertation are presented, 2 of which are independent, in 2 - the PhD student is the first author, and in 1 - the fourth author. The publication activity is in accordance with the normative requirements for admission to protection.

7. Critical comments and recommendations

The critical comments and recommendations made in the internal defense review have been taken into account to a significant extent.

I recommend Adile Shachiri to continue her research on domestic violence and extend it cross-culturally, and to develop and initiate a training course for professionals in the helping professions and the law enforcement system.

8. Conclusion

Adile Shachiri's dissertation demonstrates her extensive knowledge of social work; skills to systematize and analyze scientific literature and argue one's own position; to organize and conduct empirical research; to analyze the results obtained; to summarize and refine conclusions and derive recommendations. Her extensive professional experience in developing policies and practices in the field of domestic violence in Kosovo also contributes to this.

The dissertation meets the mandatory conditions, quantitative and qualitative indicators for awarding the educational and scientific degree "doctor", in accordance with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for the Application of the Law on the Development of the Academic Staff and the Internal Rules for development of the academic staff of the Neofit Rilski University, Blagoevgrad.

The above gives me reason to recommend to the members of the scientific jury to award the educational and scientific degree "Doctor" to Adile Shachiri in professional field 3.4 Social activities, field of higher education 3. Social economic and legal sciences.

8/12/2024

Blagoevgrad

Reviewer:

Prof. Vaska Stancheva-Popkostadinova, MD, MPsy, PhD